

Verba

1. Vyhledejte v textu slovesa a rozlište je na plnovýznamová a neplnovýznamová (ta případně na modální, fázová, pomocná, sponová).

Kočka se baví sama pro sebe. Pes chce jaksi bavit toho druhého. Kočka se zajímá jen o sebe. Pes se domáhá, aby se o něho zajímal i někdo jiný. Žije cele a bujaře jen tehdy, je-li ve smečce – i dva jsou už smečka. Když se honí za svým ocasem, dívá se po očku, co tomu kdo řekne. To by kočka neudělala; jí stačí, že se baví sama. Snad proto se nikdy neoddá své hře tak bezuzdě a vášnivě, až do sebezapomenutí a uřícení jako pes. Vždycky je tak trochu nad ní; vždy vypadá, jako by se blahovolně a poněkud pohrdavě snížila k tomu, že se baví. Pes si hraje cele, kdežto kočka jen tak, jako z rozmaru.

(Podle knihy *Měl jsem psa a kočku* Karla Čapka)

Klíč: baví se – plnov. (ZTV), chce – modální, zajímá se – plnov. (ZTS), domáhá se – plnov. (ZS), žije – plnov., je, jsou – zde plnov. (význam „existuje“), honí se (ZTS), řekne – plnov., neudělala – plnov., stačí- plnov., neoddá se – plnov. (ZTS), je, vypadá – plnov., snížila by se – plnov. (ZTS), hraje si – plnov. (ZTS)

ZTS = zvrtný tvar sloves

ZS = zvrtné sloveso

2. Utvořte tvary jednoduché a složené, určité a neurčité od následujících sloves.

psát

přát

kupovat

zmrazit

sypat

chytit

otevřít

Klíč: Uvést jen u jednoho slovesa, např. *přát*:

Tvary jednoduché určité: přeji, přej

Tvary jednoduché neurčité: přát, přál (příč. minulé), přán (příč. trpné), přeje, přejíc, přejíce (přech. přít.)

Tvary složené určité: přála jsem, budu přát, přála bych, byla bych přála, je přáno

Tvary složené neurčité: být přán (infinitiv trpný)

3. Vyhledejte přechodníky a určete jejich druh.

Jsa (P) hmotně zabezpečen, hodlal se v budoucnu věnovat studiu. Vrata stodoly, zaskřípavše (M) pronikavě, rozevřela se jako tlama obrovského zvířete. Odloživši (M) svůj nástroj, odstrčila zlehka přivřené dveře. Pak vzala cimbál, uchopivši (M) obě paličky a udeřila. Položiv (M) mu otázku, zadíval se mu upřeně do očí. Zanechav (M) za sebou otevřené dveře, odešel do polí. Schovali se v nejtemnějším koutě, tiše sténajíce (P) a zatínajíce si nehty do dlaní. Přibližovali se k nám, ani o tom nevědouce (P). Spěchala tam, jsouc (P) zvědava, jak to dopadne. Spatřivši (M) ji, rozesmála se jako nikdy dříve. Polyká na prázdno, pokoušeje se (P) zaplašit bolest. Rozloučivše se (M), spěchala na nádraží.

P- přítomný přechodník (vyjadřuje současnost dějů)

M – minulý přechodník (vyjadřuje předčasnost děje)

4. Slovesné tvary v souvětích nahrad'te přechodníkem přítomným.

Dívky se vracely z výletu a vesele se bavily. Matka nesla nákup a dávala pozor na Petra. Chlapci se strkali a sváděli vinu jeden na druhého. Děvčátko k sobě tisklo panenku a lítostivě plakalo. Přátelé si tiskli ruce a srdečně loučili. Kočka se plížila zahradou a lehce našlapovala. Otec vyřezával figurky a tiše si při tom pískal.

Klíč: vracejíce se, nesouc, strkajíce se, tisknouc, tisknouce si, plížíc se, vyřezávaje

5. Nahrad'te infinitiv přechodníkem minulým.

Dvořané (zeptat se) _____ kupce na cenu, čekali netrpělivě na odpověď. Mladík (sáhnout) _____ s jistotou do skuliny ve skále, vytáhl malý balíček. Žena, (přinést) _____ z vedlejší místnosti malého chlapce, se zájmem naslouchala rozhovoru. Rodiče (prodat) _____ výhodně svůj domek, odstěhovali se do města. Jan (usednout) _____ na lavici u krbu, začal vypravovat.

Klíč: zeptavše se, sáhnuv, přinesši, prodavše, usednuv

Slovesné kategorie

1a. Vysvětlete zvláštnosti v užití osoby a čísla.

Jak se máte, pane kolego? (**vykání**) V naší přednášce se budeme věnovat (**autorský plurál**) otázce skloňování podstatných jmen. My, Karel IV., z Boží milosti král český, jsme rozhodli (**plurál majestátní**) takto ... Tak už se cítíte (**vykání**) líp, Heleno? Neplač, maminka (**užití 3. os. místo 1. os.**) ti to pohladí. Betty, má (**onkání**) mne opravdu ráda? Už jsme se napapali (**1. os. místo 2. os.**)? Pane četník, mají (**onikání**) slitování, prosím jich. Dnes se zaměříme (**aut. plurál**) na problematiku životního prostředí. Jeden by se tady mohl (**užití 3. os. místo 1. os.**) utrápiti!

Vysvětlení viz PMČ, s. 311-312 (kategorie osoby)

1b. Uveďte příklady literárních textů, v nichž byste se mohli setkat s užitím plurálu majestátního, onkáním či onikáním.

2. Určete, ve kterých větách se přítomných tvarů užívá k vyjádření děje minulého. Jak se tento jev označuje?

Kde se vzal, tu se vzal, před Honzou stojí medvěd. Princ se vydal na cestu, a když začalo slunce zapadat, tu potká stařečka. Pokračovala jsem pořád dál a dál a najednou vidím světlo. Právě probíráme slovesa. Císař Augustus dává vybudovat v Germánii řadu táborů a pevnůstek. Jdu vám včera kolem kina a najednou na mě někdo volá. Promiňte, ale asi vám dost dobře nerozumím.

Klíč:

- dává vybudovat – prézens historický
- všechny ostatní případy podtržených přít. tvarů – při vypravování minulých dějů je chce autor zpřítomnit a tím aktualizovat

2. Utvořte přičestí minulé v jednotném čísle mužského rodu. Ke kontrole užití SSČ.

Vést - *vedl*

ohnout se – *ohnul se*

vypnout – *vypnul, vypjal*

rozetnout – *rozetnul, rozřal*

jít - *šel*

zajmout – *zajal*

přivyknout – *přivykl*

podniknout – *podnikl*

táhnout - *táhl*

obejmout – *objal*

3. Slovesa v závorkách dejte do tvaru futura, pokud existují dvě možnosti vyjádření, uveďte je.

Příští týden (letět) _____ do Paříže. Teď už radši (jít) _____ spát. Až to (být) _____ černé na bílém, (uvěřit) _____ tomu. Za její rozhodnutí (nést) _____ následky všichni. Počet zaměstnanců v příštím roce (růst) _____.
Rozhodla jsem se, že pro něho (najít) _____ domácího učitele. (říct) _____ mu o tom až zítra. V horku (pít) _____ častěji než obvykle. Vysvětlil jsem mu, že s sebou (vézt) _____ i potápěčské vybavení. Když odstraníš suché listy a květy, rostliny (kvést) _____ mnohem déle. Peníze (ležet) _____ zatím v trezoru.

Klíč: poletím, půjdu, bude, uvěřím, budou nést i ponosou, bude růst i poroste, najdu, řeknu, budu pít, vezmu, budou kvést i pokvetou, budou ležet

3b. Jakými tvary je budoucí čas sloves vyjadřován? Víte proč?

Klíč:

slovesa nedokonavá – tvary složené (*budu pít*)

slovesa pohybu + některá další – pomocí předpony *po-* (*pů-*) tvaru přítomného (*poletím, půjdu, pokvete*)

slovesa dokonavá - jednouché tvary přítomné (*uvěřím*)

4. Ve větách podtrhněte tvary sloves a určete jejich slovesný způsob.

Někteří lidé přicházejí (IN) do našeho života a rychle odcházejí (IN). Pomůž (IN) mi s tím referátem? Kdybych byla (KP) na tvém místě, přijala bych (KP) tu nabídku. Vrať se (I) mezi nás! Byli bychom se najedli (KM), kdybychom tolik nespěchali (KP). Držme se (I) pravdy. Okamžitě vykouzlila (IN) na tváři nevinný úsměv. Byli byste se inspirovali (KM) třeba tímto filmem? Kéž by mu tato zpráva opravdu přišla (KP)! Pozvěte si (I) co nejvíc přátel. Zeptali byste se (KP) na odjezd vlaku? Pavle, poběž (I) honem! Býval by se pustil (KM) do boje třeba s drakem. Tak je tam všechny pozdravujte (I).

IN – indikativ

I – imperativ

KP – kondicionál přítomný

KM – kondicionál minulý

5. Slovesa v závorkách užiňte v imperativu.

Všichni si (vzít) _____ sváteční šaty. (Přihlásit se) _____ ke zkoušce. (Přivést) _____ ho teď sem. (Přijít) _____ brzy večer domů. (Vzít) _____ mě s sebou. (Sníst) _____ to všechno. Tak už děti (neplakat) _____! Hezky se (učesat se) _____. Pokud jste nevyhráli, (nevěšet) _____ hlavu. (nepokazit) _____ ty společné chvílky hádkou. (Pomoci) _____ si sám. (Vědět) _____, že to zvládneš. (Jíst) _____ ovoce a zeleninu. Prosím tě, (chtít) _____ něco jiného. V klidu to jídlo (dojíst) _____. A (nebýt) _____ tak smutný, všechno bude zase dobré. (Zodpověz) _____ mi podrobně pár otázek.

Klíč: vezmi, přihlas se, přivez, přijď, vezmi, sněz, neplačte, učeš se, nevěšte, nepokaz, pomoz, věz, jez, dojez, nebud', zodpověz

6. Uved'te, jakými možnostmi je vyjádřen rozkaz, zákaz, pokyn, výzva či prosba.

Půjdeš sem! Ať přijde včas! Nikdo neopisujte! Omluvte mě na chvíli! Klid! Pokus se o to znova. Ležet! Nechejte ho na pokoji! Nikdo nebude napovídat! Ať nikdo nenapovídá! Pozvěte je na zítřejší večírek. Kéž to dokážu! Nikam nepůjdeš! Dávat pozor! Udělejme si pohodlí!

Klíč:

imperativem, opisným imperativem (*ať přijde*), nominativem substantiva (*Klid*), infinitivem (*Ležet*), částicí *kéž*

7. Utvořte tvary kondicionálu.

nechodit (2. os., č. mn., kondicionál přítomný) – *nechodili byste*
jednat (1. os., č. mn., kondicionál minulý) – *byli bychom jednali / byli bychom bývali jednali*
uvařit si (2. os., č. j., kondicionál přítomný) – *uvařil bys*
chtít (3. os., č. mn., kondicionál minulý) – *byli by chtěli*
zpívat (1. os., č. j., kondicionál minulý) – *byla bych zpívala*
neuhodit se (3. os., č. j., kondicionál minulý) – *byl by se neuhodil*
podívat se (2. os., č. j., kondicionál přítomný) – *podíval by ses*
smět (1. os., č. mn., kondicionál přítomný) – *směli bychom*
nakreslit si (3. os., č. mn., kondicionál minulý) – *byli by nakreslili*
moci (1. os., č. mn., kondicionál přítomný) – *mohli bychom*

8. Vyhledejte v textu slovesné tvary a určete jejich způsob a čas (pokud je to možné).

Lidé využívali či využívají mnohé rostliny k různým účelům. Účinek bylin bychom však měli dobře znát a neměli bychom připravovat žádné domácí lektvary bez důkladného poučení. Podle legendy pálili například šalvěj kentaurové pozorující hvězdy, aby zостřili své smysly. Šalvěj má ve skutečnosti dezinfekční účinek a užívá se jí jako součást ústních vod. Čaj připravený z vrbového listí pili lidé dříve, aby se jim ulevilo od bolesti, a také předchůdce aspirinu známý v 19. století obsahoval výtažky z dubové kůry. Moderní tablety aspirinu jsou však výhradně syntetické. A připomeňme si ještě mandragoru. O mandragoře se zmiňuje Bible jako o prostředku, který bude usnadňovat početí. Staří Řekové jej přidávali do vína jako

anestetikum. Oční kapky s výtažkem mandragory dočasně ochromují oční svaly, takže zornice zůstane otevřená.

Klíč:

Slovesný čas se určuje pouze u způsobu oznamovacího.

využívají – ozn., čas přítomný, byli bychom měli – podmiňovací způsob minulý (nejedná se o čas minulý, ale název tvaru kondicionálu), znát – 0, neměli bychom - podmiňovací způsob přítomný (nejedná se o čas přítomný), pálili – ozn., čas minulý

9. Označte, které informace jsou pravdivé (P) a které nepravdivé (N).

V trpném rodě je podmět původcem děje. (N)

Trpný rod se vyjadřuje jen složeným slovesným tvarem. (N)

Příčestí trpné může být zakončeno na *-n* nebo na *-t*. (P)

Všechna slovesa v češtině mohou vyjadřovat rod činný i trpný. (N)

V běžném vyjadřování se dává přednost opisnému pasivu před zvratným pasivem. (N)

10. Podtrhněte slovesa a určete u nich slovesný rod.

Hudebníci dobře sladili (Č) nástroje v orchestru. Z mokré půdy se plevel snadno vytrhává (T).

Později bylo zjištěno, že Petr byl (Č) nemocný už několik týdnů. Tato píseň se často zpívala

(T) u táborových ohňů. Kamení bylo rozdrceno (T) na drobný štěrk. Důležité zprávy se

hlásily (T) každou hodinu. Chemik přecedil (Č) roztok přes filtrační papír. Koberec se čistí

(T) chemicky. Výstava se konala (T) až do prosince. Vyčistil (Č) ložiska stroje. Všechny

nádoby se naplnily (T) vodou až po okraj.

Č – činný rod

T – trpný rod

11. Spojení slov užitje ve větách se slovesy ve tvaru opisného pasiva:

zajmout nepřítele - *zajal*

začít práci - *začal*

navléknout nit - *navlékl*

oblehnout město - *oblehl*

přitisknout ucho ke zdi - *přitiskl*

přijmout hosta - *přijal*

napnout plachty - *napnul / napjal*

dosáhnout úspěchu - *dosáhl*

vytisknout knihu - *vytiskl*

vytáhnout stavidla - *vytáhl*

12. Rozhodněte, ve kterých větách vyjadřuje zvrtná podoba slovesa rod činný a ve kterých rod trpný.

Kniha se četla (T) jedním dechem. Zeptejte se (Č) v pravou chvíli. Hodinky se (T) mi zpožďují o pět minut. Některá slova se píše (T) s krátkou i dlouhou samohláskou, např. citron – citrón. Hranatých závorek se užívá (T) při fonetickém přepisu. Směje se (Č) často a ráda. Podíval se (Č) zkoumavě na svého protivníka. Dnes se hraje (T) hlavně pro děti. Tvářil se (Č) rozzlobeně. O našem návrhu se nehlasovalo (T).

13. Věty převed'te do vhodné formy pasiva.

Na semináři mluvíme anglicky a německy. Lékaři očkují některé pacienty proti chřipce. Včera zatkli řidiče ukradeného auta. Z praktických příkladů vyvodili obecné závěry. Dlouhotrvající deště zničily nově vysazené stromy. Parkoviště přemístili za divadlo. O takových problémech nediskutují. Seznámili nás s novými pravidly. Jeho vystoupení ohlásili na dnešek. Zodpověděli všechny naše dotazy. Zkoušíme i jiné metody studia. Jiskřičku naděje uhasili už na začátku.

14. Určete vid sloves.

Krajina kolem starobylého města Waka, nyní známého jako El Perú, se dnes pravděpodobně velmi podobá (N) té, do které kolem roku 1 000 př. n. l. Mayové přišli (D). Hustý deštný prales, v němž hnízdí (N) tukani a supi. Když zde prší (N), moskyti se rojí (N) v obrovských mračnech, v období sucha zase klesá (N) hladina řek natolik, že hrozí (N) úplné vyschnutí. Po staletích, kdy se Mayové naučili (D) v deštném pralesi prosperovat (N), prerostly (D) jejich sídelní jednotky v městské státy a kultura se stávala (N) mnohem vybranější. Mayové začali (D) budovat (N) elegantní paláce s mnoha pokoji s klenutými stropy, jejich chrámy rostly (N) do téměř třístametrové výše. Znali (N) také 365denní rok a byli (N) natolik sofistikovaní, že vytvořili (D) úpravu kalendáře podobnou našemu přestupnému roku. Pravidelně pozorovali (N) hvězdy, předpovídali (N) zatmění Slunce a orientovali (N) své obřadní stavby k východu nebo k západu tak, aby na ně v určitou roční dobu dopadaly (N) sluneční paprsky.

15. K dokonavým slovesům utvořte odpovídající slovesa nedokonavá.

obléct - *oblékat*

napsat - *psát*

zavřít - *zavírat*

usnout - *usínat*

rozhodnout se - *rozhodovat se*

hodit - *házet*

narodit se - *rodit se*

utéct

zblednout

poslat

rozbít

minout

obrátit se

zestárnout

říct

pomocť

shýbnout se

ucpat

zapomenout

zkazit

nakrmit

16. K nedokonavým slovesům utvořte odpovídající slovesa dokonavá.

tvrdnout - *ztvrdnout*

ničit - *zničit*

vybírat - *vybrat*

tuhnout – *ztuhnout*

vítězit

vadnout

dávat

promíjet

roztahovat

pípat - *pípnout*

nakupovat

kousat - *kousnout*

17. Uved'te, zda jde u sloves o prefix čistě vidový, nebo obměňující i význam slova.

upije, napiše, popíše, vyvaří, uloví, vyskočí, zařve, zasměje se, ustele, uvidí

18. Roztříd'te slovesa na párová a nepárová. U párových doplňte sloveso opačného vidu, u nepárových určete, zda se jedná o sloveso obouvidé, jen dokonavé nebo jen nedokonavé.

odbít

dát

mládnout

sedět

řadit

vypadat

smět

havarovat

vydržet

blížít se

vyložit

vzít

ležet

obětovat

19. Vytvořte slovesa násobená a užitje je ve větách.

vodit, chodit, těšit, znát, házet, vézt

20. Určete gramatické kategorie sloves.

Muž, který od základu změnil svět formovaný gravitačními zákony Isaaka Newtona, se narodil 14. března 1879. Malý Einstein začal mluvit poměrně pozdě a každou větu několikrát opakoval. Na střední školu ho rodiče zapsali v Arau u Curychu. Tam napsal esej, ve kterém popisoval plány do budoucna. V roce 1900 si Albert splnil svůj sen a graduoval jako učitel matematiky a fyziky. Celý následující rok psal dopisy evropským univerzitám a pokoušel se získat místo jako učitel. Neúspěšně. V té době zklamaně konstatoval: „Vzdal jsem se ambicí učit na univerzitě.“

Slovesné třídy a vzory

1. Doplňte do textu správné informace.

nese, třída, tři, bere, kupuje, maže, kmen minulý, tře, tiskne, rozkazovací způsob, mine, prosí, začne, kryje, trpí, kope/kopá, sází, dělá, peče, vzor

Slovesa zařazujeme nejdříve ke _____, potom v rámci ní ke _____. V každé třídě kromě páté rozlišujeme několik vzorů, ke kterým řadíme slovesa především podle rozdílů v _____. V mnohých případech je však třeba uplatnit ještě další třídící kritéria.

Při zařazování ke vzorům 1. třídy si uvědomíme nejdříve druh souhlásky před *-e* a pak uvedeme tvar přičestí minulého (podle shody určíme např. *vedl* jako *nesl*). Mají-li slovesa před *-e* pravopisně tvrdou nebo obojetnou souhlásku, řadíme je ke vzorům _____, mají-li před *-e* pravopisně měkkou souhlásku, jedná se o vzory _____.

Slovesa 2. třídy mají _____ vzory. Stojí-li před *-ne* samohláska nebo slabikotvorné *r, l*, jedná se o vzor _____, v přičestí minulém mají tato slovesa před *-l* vždy příponu *-nu-* (*trnul*). Stojí-li před *-ne* souhláska, jde o vzor _____ a přičestí minulé je většinou bez přípony *-nu-* (*táhl*). Při zařazení ke vzoru _____ se řídíme zakončením kmene minulého na *-a* (*přija-l – zača-l*). Jedná se o vzor nepravidelný, patří sem i slovesa zakončená na *-me* (*vezme*).

Vzory 3. třídy se liší v kmeni minulém. Vzor _____ má kmen minulý bez přípony (*pi-l*), vzor _____ má příponu *-ova-* (*slib-ova-l*).

Ke vzoru 4. třídy _____ patří slovesa, jejichž kmen minulý má příponu *-i* (*vraz-i-l*), ke vzorům _____ se řadí slovesa, která mají v minulém kmeni příponu *-e-* nebo *-ě-* (*hřm-ě-l, zkouš-e-l*). K rozlišení obou vzorů slouží nejlépe odlišné tvary _____.

Slovesa 5. třídy mají vzor _____. Část sloves má některé tvary i podle vzorů 1. třídy (*bere, maže*), zařazujeme je pak k podvzoru _____. Jejich tvary jsou dubletní (*koupu/koupám*).

2. Zařad'te slovesa ke třídám a vzorům.

Nutně potřebuji nové oblečení. Diváky nadchly výkony sportovců. Vypadal, že právě usnul. Napij se vody, to ti pomůže. Dobře si s Ondřejem rozumí. Slibovala si, že bude víc šetřit. Neuměla psát bez pravopisných chyb. Místa v první řadě byla vyhrazena čestným hostům. Se svatbou stále ještě otáleli. Myslím, že stále ještě zanedbáváme využití alternativních zdrojů energie. Nepředvídal jsem, že budu muset provést takové množství změn. Někdo si včera udělal legraci a vydával se za mě. Plánovali, že příští rok v lednu společně navštíví některý ostrov v Atlantickém oceánu.

3. Zařad'te slovesa ke třídám a vzorům. Obtížné případy vyhledejte v *Mluvnici češtiny 2*.

Myslit, zobat, bolet, bydlet, spát, vrzat, plakat, pít, žít, šumět, vyčistit, dřímat, navléci.

4. Doplňte tvarovou variantu a zvažte, zda je stylově rovnocenná nebo ne. Ověřte informace v SSČ.

loupu	náležejí
nech	očist'
bydlel	myslel
maži	mohu
peku	píší
moci	spouštějí
nesouvisejí	dotkl
skřípe	tištěn

5a. Nahrad'te infinitiv správnými tvary přítomného času (uved'te všechny možnosti). Užívejte SSČ.

Čestní lidé nikdy (nelhat) _____. Všichni naši studenti (podepsat) _____ dohodu. Přítomní (prokázat) _____ svou totožnost. Roztoky různé nasycenosti (vřít) _____ při různých teplotách. Stroj (příst) tenké vlákno lépe, než to (moci) _____ dokázat lidské ruce. Jsem tak unaven, že se sotva (vléci) _____. Nic dalšího ti zatím slíbit (nemoci) _____. Řekli jsme si, že dva (zmoci) _____ víc než jeden. Zdá se, že sousedovy děti (stonat) _____, protože slýchám jak často (plakat) _____. Počkejte na mě, až se (vykoupat, obléci, učesat) _____. (Vrzat) _____ nám dveře. Klidně (přijít) _____ i se psem. Mám dost času, (nařezat) _____ a (naštípat) _____ třísky. Tak se (jít) _____ podívat. Zpravidla se (orat) _____ mělce, případně na střední hloubku.

5b. Vysvětlete užití dubletních tvarů.

**6a. Infinitivy v závorkách nahrad'te tvary minulého času (uved'te všechny možnosti).
Užívejte SSČ.**

Zubní lékař mi (vytrhnout) _____ bolavý zub. Obránce (vykopnout) _____ míč z prázdné branky. Soud (přihlédnout) _____ k dobrému chování viníka. Auto (zahnout) _____ za roh. Policisté pachatele (dostihnout a zatknout) _____. Bylo ticho. Nikde se nic (nepohnout) _____. Stromky zasazené podél silnice (uschnout) _____ docela. (Usednout) _____ do křesla, aby (odpočnout si) _____. Jakmile žáci učitele (zahlédnout), _____ (rozběhnout se) _____ na svá místa. Otec dceru pevně při rozloučení (obejmout) _____. Čestní hosté (zaujmout) _____ místo na tribuně.

6b. Vysvětlete užití dubletních tvarů.

7a. Od sloves 2. třídy vytvořte přičestí trpné. Ke kontrole užití SSČ.

Dívka byla (obléct) _____ do místního kroje. Tímto rozhodnutím bylo (zamítnout) _____ vracení pozemků původním majitelům. Humor by měl být (obsáhnout) _____ v životě co nejvíc. Byli (nadchnout) _____, protože jejich návrhy byly konečně schváleny. Byl (zatknout) _____ pro opakované výtržnosti. Dveře od sklepa nebyly naštěstí (zamknout) _____. Čeští cyklisté byli na 150. kilometru (dostihnout) _____. Před přiletem prezidenta bylo letiště přímo (oblehnout) _____ novináři. Nikdy mi nebylo nic (vytknout) _____. Příklady slov byly v textu (tisknout) _____ kurzívou.

7b. Všimněte si, k jakým změnám dochází v přičestí trpném u sloves, která mají minulý kmen zakončený na -h, -k, -ch? Uved'te příklady sloves z cvičení.

7c. Uved'te dvojtvary sloves 2. třídy, mezi nimiž je významový rozdíl.

8a. Slova v závorkách nahrad'te přítomnými tvary oznamovacího způsobu (pokud je to možné, užitje dubletní tvary).

Každé ráno (pít) _____ trochu čaje. (Přát) _____ vám mnoho štěstí. Někteří lidé (pít) _____ příliš mnoho kávy. (Děkovat) _____ ti za dárky k Vánocům. Rád (pracovat) _____ na zahradě. Hodiny (bít) _____ dvanáct. Knoflík si (přišít) _____ sám. Na jaře zahradníci (zrýt) _____, (uhrabat) _____ a (osít) _____ záhonky, (přivázat) _____ stromky k podpěrám a (ořezat) _____ zmrzlé větvičky. Děti (klouzat se) _____ po zamrzlých loužích. Všichni začátečníci obvykle (tápat) _____.

8b. Vysvětlete užitje dubletních tvarů.

9. Infinitivy v závorkách nahrad'te přítomnými (budoucími) tvary oznamovacího způsobu 3. osoby plurálu.

Některé druhy hmyzu (přenášet) _____ nemoci. Lidé si někdy zbytečně (nerozumět) _____, často se na sebe (rozzlobit) _____ pro maličkosti. Rodiče mi ve všem (věřit) _____. Děti na podzim (pouštět) _____ draky. Oni (dělat) _____, jako když to (nevidět a neslyšet) _____. Na kraji lesa (křičet) _____ sojky. Mouchy (nesnášet) _____ průvan.

10. Nahrad'te spojení tvarem imperativu v 2. osobě singuláru.

roztřídit zboží, očistit si boty, uvědomit si zodpovědnost, posoudit projekt, vyhovět žadateli, přihlásit se do konkurzu, navozit cihly, pospíšit si, nahlásit závadu, zaštitit kamaráda, zamhouřit oči

11. Užitje správné tvary sloves.

Rodiče to neradi (vidět) _____. Oni mi vždy (chtít) _____ pomoci. Vegetariáni (nejíst) _____ maso. Přátelé mi vždy (chtít) _____ pomoci. Dobře o tom (vědět) _____. V nejbližších letech (přibýt) _____ další zájemci o cestování do exotických krajů. Troška vody nám na cestu domů ještě (zbýt) _____. Ženám byla účast na starověkých olympijských hrách (zapovědět)

_____. Doufáme, že ten zásadní dotaz bude (zodpovědět) _____. Děti (chtít) _____ jít s tebou, ale počkej až se v klidu (najít) _____.

Souhrnná cvičení

1. Proved'te korekturu textu.

Která tiskárna ti vytisknula tak pěkné navštívenky? Byl tvůj kamarád přijmut na vysokou školu? Byl přitištěn ke zdi a nemohl se ani pohnout. Čekala na jeho obejmání. Dělal si starosti s vypětím proudu, poněvadž potřebovali zkoušet nový přístroj. Začli se usmívat, protože pochopili její rozpaky. Když jsem si odpočal, pustil jsem se do práce. Přijmul mě se strojenou zdvořilostí. Pronajmuli jsme si domek na celou dovolenou. V plánu nebyly obsáhnuty všechny body. Stará jabloň nám letos v létě uschnula. Nejdřív se začnul bránit, potom ale doznal svoji vinu. Vyzdvihnutí peněz z banky mu dělalo potíže.

2. Doplňte tvary přítomného času oznamovacího způsobu.

Plné tribuny hlasitě (pobízet) _____ fotbalisty k lepšímu výkonu. Zdá se, že už o něm (vědět) _____. Ještě nevím, co si (obléct) _____. Neposlouchejte instruktory, kteří (vymýšlet) _____ příliš složité cviky. Říkal, že se (moci) _____ pokusit nám pomoci. Kdy (odjíždět) _____ vaše děti na prázdniny? Lidé se zde (koupat) _____ již mnoho let jen na vlastní nebezpečí. Přátelé (přicházet) _____ a (odcházet) _____. Testy (prokázat) _____ jejich zdravotní stav. Ta slova mi dodnes (znít) _____ v uších. Minuty se (vléci) _____ a Pavel je jak na trní.

3. Utvořte tvary sloves.

přijmout	1. os. pl. imperativu: přech. minulý, neutrum, sg. akt.: 2. os. pl. kondicionálu přítomného:
umístit	3. os. sg. kondicionálu přítomného: přech. minulý, pl.: 3. os. pl. futura:
moci	1. os. sg. ind. prez.: 2. os. sg. kondicionálu minulého: 3. os. sg. mask. préterita:

